

Statsforvalteren i Trøndelag

Tröndelagen Staatehaaltoje

Rapport etter forvaltningskontroll

Kontrollert kommune:	Røros kommune
Dato rapport:	22.04.2026
Kontrolleiar:	Ingrid Reiersen
Gjennomført av:	Ingrid Reiersen
Kontrollerte ordningar:	Tilskudd til spesielle miljøtiltak i jordbruket (SMIL) - kommunale retningslinjer

1 Samandrag

Rapporten er skriva med bakgrunn i Statsforvalteren sin foreløpige rapport datert 09.03.2026. og Røros kommune si tilbakemelding datert 25.03.2026. Rapporten skildrar dei funn (avvik og merknadar) som vart avdekkja. I Røros kommune vart det konstatert eitt avvik og to merknadar.

2 Generelt om kommunen

Tabellen under syner kor mykje midlar Røros kommune forvalta på dei tilskotsordningane kommunen hadde fått delegert myndigheit frå staten i 2025:

Tilskotsordning		Beløp (kr)	Antal vedtak
Produksjonstilskudd og avløsertilskudd i jordbruket	Utbetalt	46 741 262	61
Tilskudd til avløsning ved sykdom mm	Utbetalt	150 374	5
Skogfond *)	Utbetalt	183 001	7
Tilskudd til nærings- og miljøtiltak i skogbruket (NMSK)- Skogkultur	Utbetalt	54 750	5
Tilskudd til nærings- og miljøtiltak i skogbruket (NMSK)- veg	Utbetalt	0	0
Tilskudd til nærings- og miljøtiltak i skogbruket (NMSK)- drift	Utbetalt	0	0
Tilskudd til spesielle miljøtiltak i jordbruket (SMIL)	Innvilget	642 672	10
Tilskudd til regionale miljøprogram (RMP)	Utbetalt	1 289 332	26
Tilskudd til drenering av jordbruksjord	Innvilget	126 370	3
Tilskudd til tiltak i beiteområder - planleggings- og tilretteleggingstiltak	Innvilget	140 000	7
Tilskudd til utvalgte kulturlandskap i jordbruket (UKL)	Innvilget	2 163 000	116
SUM		51 490 761	240

*) Berre til skogkultur. I tillegg kjem skogfond til vegar og andre føremål.

3 Heimel for kontrollen

Heimel for kontroll er Reglement for økonomistyring i staten § 15:

«Overordnede virksomheter skal ivareta kontroll med at underliggende virksomheter og enheter utenom statsforvaltningen som utøver forvaltningsmyndighet, utfører sine oppgaver på forsvarlig måte og i henhold til § 14». § 14 inneheld bestemningar om internkontroll.

Kontrolloppgåvene er gitt til Statsforvaltaren i tildelingsbrev og hovudinstruksen frå Digitaliserings- og forvaltningsdepartementet.

Statsforvaltaren skal føre kontroll med om kommunane si tilskotsforvaltning er i samsvar med krava i Reglement for økonomistyring § 15. Dette inneber at me skal kontrollere om kommunen i sin tilskotsforvaltning på landbruksområdet har etablert system for god styring og kontroll, som tryggar at tilskotsordningane vert forvalta i samsvar med gjeldande landbrukspolitikk, og i samsvar med gjeldande lover og reglar.

4 Grunnlag for kontrollen

Statsforvaltaren er gjennom hovudinstruksen og tildelingsbrev bedt om å vektlegge kontroll for å trygge kvalitetsmessig god tilskuddsforvaltning. Utvelginga av kontrollobjekt er risikobasert. Samstundes står det i tildelingsbrevet at Statsforvaltaren skal ha forvaltningskontroll i 20 % av kommunene kvart år.

Målet med kontrollen er å ivareta at midlane over jordbruksavtalen nyttast til det førmål dei er tiltenkt gjennom ein målretta og effektiv forvaltning. Kontrollen skal vidare sikre at lover og reglar vert overheldt, og at rettstryggleiken til søkjar vert ivareteke.

5 Gjennomføring av kontrollen

Varsel om kontroll vart gitt i brev av 07.07.2025.

Statsforvaltaren har gjennomgått dei kommunale retningslinjene og rutinene for tilskudd til spesielle miljøtiltak i jordbruket. Me har i kontrollen fokusert på om dei kommunale retningslinjene og tiltaka er i samsvar med føremålsparagrafen i forskrifta. Statsforvaltaren varsla at me ville sjå på om kommunen har prioritert tiltak ut frå lokale behov, dette har ikkje blitt prioritert i kontrollen på grunn av kapasitetsutfordringar. Statsforvaltaren har undersøkt om kommunen har rutiner på området, men me har ikkje vurdert innhaldet i rutinen.

Kommunen fekk oversendt ein foreløpig rapport den 12.03.2026.

Kommunen ga skriftlig tilbakemelding på fakta i foreløpig rapport den 25.03.2026.

Foreløpig rapport og tilbakemeldingar frå kommunen er lagt til grunn for denne rapporten.

6 Kontrollområde

Tabellen, som følgjer på dei neste sidene, gir ei oversikt over dei avvik og merknadar som vart avdekka under kontrollen:

Avvik er mangel på oppfylting av krav til forvaltninga av ordninga som er fastsett i eller i tråd med

- reglement for økonomistyring i staten

- styrande dokument
- regelverket og/eller retningslinjer for ordninga

Merknad er forhold som ikkje strid med krav, men der statsforvalteren finn grunn til å peike på behov for forbetringar.

Avvik og merknadar som vart avdekka under kontrollen:	
Tilskotsordning: Tilskudd til spesielle miljøtiltak i jordbruket	
Avvik 1	<p><u>Delar av tiltaksstrategien og retningslinjene er ikkje i tråd med regelverket</u></p> <p>Kommunen har sett opp tiltak som er utanfor føremålet med forskrifta:</p> <ul style="list-style-type: none"> • eksterne gjødsellager, tilrettelegging for slangespreiing og nedgraving av røygater • tiltak som bidreg til kompetanseheving av tradisjonelt handverk • tilskot til oppføring av plansiloar • spyling av dreinsrøyr <p>Kommunen skriv også at de vil gje tilskot til fjerning av piggråd og gamle nettinggjerder i inn- og utmark. Fjerning av piggrådgjerde kan motta tilskot under SMIL-ordninga, medan fjerning av gamle nettinggjerde berre er tilskotsberettiga under denne ordninga dersom arealet er gamal kulturmark, og føremålet er å rydde eller halde dette i hevd.</p>
Avvik frå	<p>Forskrift om tilskudd til spesielle miljøtiltak i jordbruket § 1.</p> <p>Formål:</p> <p><i>«Føremålet med tilskudd til spesielle miljøtiltak i jordbruket er å fremme natur- og kulturminneverdiene i jordbrukets kulturlandskap og redusere forurensningen fra jordbruket, utover det som kan forventes gjennom vanlig jordbruksdrift. [...]»</i></p>
Frist for å lukke avviket	Klart til søknadsomgangen 2027
Kommentar	<p>Føremålet med tilskotsordninga er å fremje natur- og kulturminneverdiane i jordbruket sitt kulturlandskap utover det som kan forventast gjennom vanleg jordbruksdrift. Tiltaka kan ikkje vere vanleg jordbruksproduksjon, og dei skal ha ein miljøverdi.</p> <p>Eksterne gjødsellager, tilrettelegging for slangespreiing og nedlegging av røygater er å sjå som vanleg jordbruksproduksjon.</p> <p>Kompetanseheving går ikkje under SMIL-ordninga. Kommunen har i samband med tilbakemelding på foreløpig rapport gitt tilbakemelding på at kompetanseheving av tradisjonelt handverk er meint som eit vurderingskriterium og ikkje eit tiltak. Statsforvalteren meiner at dette ikkje kjem godt nok fram i dei lokale retningslinjene me har kontrollert, og at dette bør presiserast.</p>

	<p>Det er viktig at det i tiltaksstrategien og retningslinjene framgår kva miljøtiltaket er. Til dømes kan dette vere vanskeleg å forstå når det står: tiltak for å oppretthalde aktiv seterdrift.</p>
<p>Merknad 1</p>	<p><u>Feil i kriterium for vurdering av søknad</u></p> <p>Kommunen skriv at de ser på samanhengen med næringsinteresser og verdiskaping ved vurdering av søknadar. Føremålet med SMIL-ordninga er å fremje natur- og kulturminneverdiene i jordbruket sitt kulturlandskap og redusere forureininga frå jordbruket.</p> <p>Det kan vere positivt at tiltaket har ein god effekt for jordbruksføretaket, men føremålet med tiltaket må vere grunna i føremålet med ordninga. T.d. kan kommunen vele å prioritere restaurering av verneverdige bygg på setre i drift, framføre setre som berre er i bruk til fritidsføremål.</p>
<p>Merknad 2</p>	<p><u>Tiltak under rett tiltakskategori</u></p> <p>Under tiltakskategori hindre og redusere utslipp til vatn og luft står dekke over gjødsellager som eit aktuelt tiltak. Ver merksam på at dette tiltaket i SMIL-ordninga berre gjeld for reduksjon av utslepp til luft, og ikkje for å hindre avrenning til vatn. Dekke av gjødsellager for å imøtekome krav om lagerkapasitet i gjødsellager (i samband med ny gjødselbrukforskrift) går innunder det som reknast som vanleg jordbruksproduksjon og er derfor ikkje ein del av SMIL-ordninga.</p>